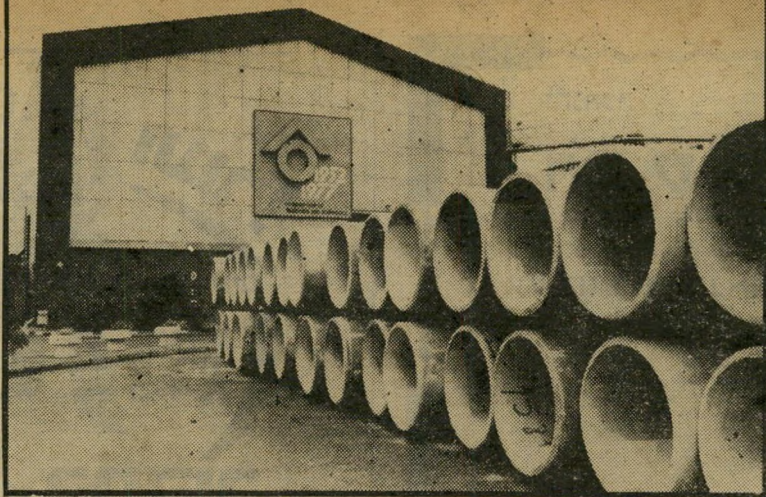

סיפרה סוזן סוויסה, שכנתו של אידלוי ביץ' בשיכון טרומפלדור שבנהריה. לדי בריה, ביקש ממנה השכן החולה שתיגש בשמו למיפעל ותבקש את עזרת ההנהלה. "זה בגלל שהוא נפגע אצלם," סיפרה, "ולא נשאר לו כסף. הלכתי, דיברתי וכולם לא עזר. הם שלחו אותי לביטוח הלאומי."

"לכבות את השריפה"

פני שבועיים ניסה חלק מפועלי ישאבסטט לארגן הפגנה בתוך החומי המיפעל. יו"ר ועד העובדים, אמר לכתבת העולם הזה: "אני לא יודע על כך!"

לא יודע, כן יודע — עובדה היא כי באחד הבקרים הגיעו לשטח המיפעל פו-

עד שחפיפה היתה מונחת חבילת ציי לומירנטגן. היא בחנה כל צילום וצילום בתשומתלב מירבית, רשמה את העור תיה — ונדהמה. התברר לה, כי שמונה מבין בעלי הצילומים לוקים, כנראה, באור תה המחלה. היא החליטה לדווח על כך לבעלי הדבר בנסיון, אולי מאוחר מדי, להקדים תרופה-למכה.

בעלי הצילומים היו כולם עובדי מיפעל האסבסטט ישאבסטט שבנהריה, והמחלה שבה דובר קרויה אסבסטוזיס. הרופאה, ד"ר קופמן, לא בדקה אמנם את תיקיהם של כל 680 עובדי ישאבסטט, אלא רק חלק מהם, אך העובדה שהמחלה קשורה באסר בסט וכל החשודים כנגועים בה הם עובדי מיפעל אסבסטט, היה בה כדי לעוררה לפעולה.

היא החליטה למסור לעובדים דיווח רפו-

עובדי מיפעל "ישאבסטט" בנהריה נקרעים בין

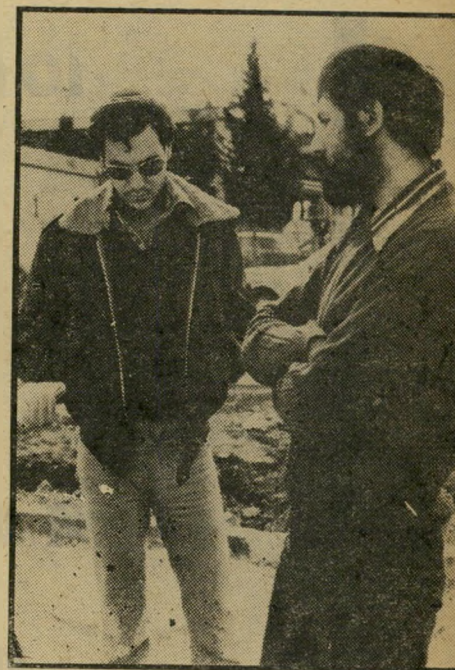
פחד המוות והפחד מפני פיטורים

סדרנו באוויר!

הפועלים אשר נבהלו הקל לפשפש בעברו של המיפעל. הם נזכרו כי הדיקות הרפואיות, שהמיפעל היה חייב לדאוג למימושן מדי שנה בשנה, לא התר בצעו כסידורן. בניגוד לחוק המדינה, שהתקבל ב-1964, המחייב ביצוע בדיקות שנתיות לפועלי ייצור, ולאחר פועלים שעבדו בדיקות אלה, לא נמסרו דיווחים. הפועלים שלא נבדקו מזה כמה שנים טוענים עתה, כי מחוסר ידע ובגלל בורות בכל הקשור לנושא, לא העריכו את הסכנה ולא פנו מיוזמתם כדי לתבוע עריכת בדיקות רפואיות.

אי מלא על מצבם, וזאת בניגוד לנוהל שהיה נהוג אצל הרופא שקדם לה. מתוך נאמנות לאמת הרפואית, מסרה הרופאה כי ממצאיה מחייבים בינתיים רק המשך הדיקות והנהגת מעקב רפואי.

אך היה די בכך, כדי לעורר תסיסה בקרב עובדי המיפעל, שהרי בבריאותם מדובר.

"אבא מת" אומרים בניו של מיומן מני זיל, "אנחנו נחקור ונתבע את המיפעל."

"תמיד סחב שקים"

הם נזכרו גם, כי במרוצת השנים שבין 1964 ל-1971 נפטרו שלושה עובדים. לדבריהם נפטרו כל השלושה מגידול סרטני, שכמהו התגלה גם בכמה מקרים אחרים בשנה שעברה. לדוגמה מזכירים את הם מני מיומן, פועל לשעבר בישאבסטט, שנפטר לפני כחודש.

שני בניו של מיומן, ישראל ויוסי, מגדליים זקריאבל וחובשים כיפה. אומר ישראל: "אבא עבד בישאבסטט עד לפני כמה שנים, ויצא לפנסיה מוקדמת על פי הצעת ההנהלה. לפני כחצי שנה גילו אצלו סרטן. אנחנו, כמו כן, לא יודעים מאיפה זה התחיל, אבל אחרי תום האבל אנו מתכוונים לפנות לפרופסור רובינזון, מהמחלקה לאונקולוגיה בבית-חולים רמב"ם, כדי לקבל תעודת-פטירה מדויקת."

לדבריהם, הם חוששים כי אביהם לקה במחלה עוד כשעבד במיפעל האסבסטט. "לא הצלחנו להשיג את צילומי הבדיקות שנתיות שעשו לאבינו," אמר יוסי, "אמרו לנו שהם אבדו, אבל נמשיך לבדוק". מקרה אחר שאותו מזכירים עובדי

"ריקוי בהסברה" ענה אריה שרוג, מנהלו הכללי של מיפעל ישאבסטט בנהריה, כאשר עמד מול טענתם של העובדים, כי מעולם לא הוסבר להם על הסכנות הכרוכות בעבודה באבק האסבסטט.

עלי מישמרות הצהריים והערב, רובם רכזי בים על אופניים, למרות שלא היו צריכים לעבוד באותן השעות. גם עיתונאים, שי הדבר גונב לאוזניהם, הגיעו למיפעל, כדי לסקר את ההפגנה. פקידת אגף כוח-אדם במיפעל, יפה סואנסי, ביקשה מהם שיס תלקו. "צריך להודיע בטלפון לפני שי באים," התריסה בפניהם, "זהו שטח פרטי."

ישאבסטט הוא המקרה של צבי אידלוי ביץ', שהיה עובד במחסן חומרי הגלם עד לפני 13 שנים. "הוא תמיד סחב שקים מלאים בפסולת אסבסטט," נזכר השבוע אחד מחבריו, "וכבר אז, לפני כ-13 שנים, החל להשתעל ונתגלתה אצלו מחלת אסבסטט-זיס". "לפני שנה הוא התחיל ממש להחנק."